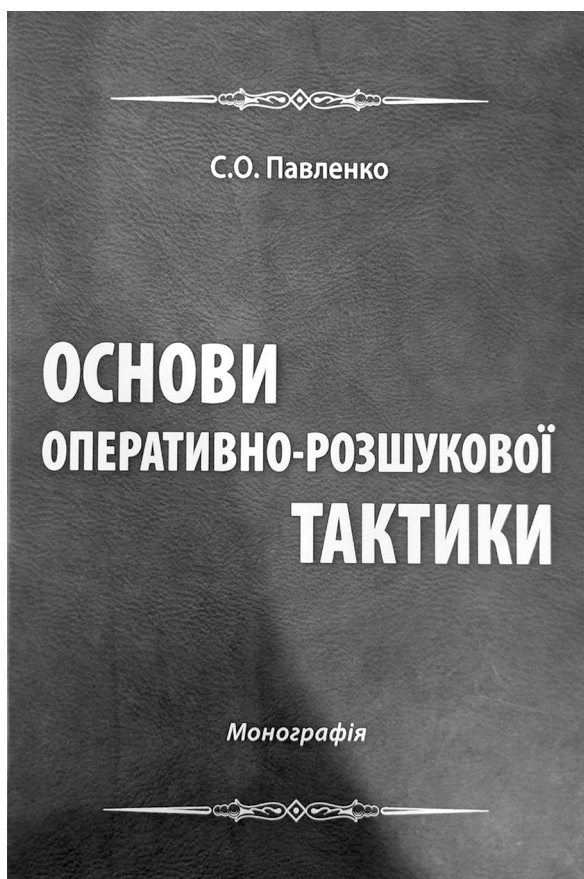


РЕЦЕНЗІЯ
на монографію С. О. Павленка
«Основи оперативно-розшукової тактики»

**ТАРАСЕНКО Олег - Професор кафедри оперативно-розшукової діяльності
Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор,
Заслужений юрист України**

DOI 10.32782/NP.2023.1.23



Оперативно-розшукова тактика – ефективний інструментарій протидії злочинам, що ґрунтується на узагальненні наукових положень теорії оперативно-розшукової діяльності й багаторічного досвіду роботи оперативних підрозділів різних поколінь. В умовах зміни парадигми кримінального провадження, правового статусу його учас-

ників, форм досудового розслідування та правосуддя загалом застосування суто «традиційних» тактичних прийомів виявлення та документування діяльності найбільш небезпечних виявів організованої та професійної злочинності є недостатнім. На рівні та якості функціонування підрозділів кримінальної поліції за сучасних умов, на думку опитаних практиків, поміж іншого позначаються такі об'єктивні чинники: перехід від «силових» способів учинення злочинів до «інтелектуальних» з використанням злочинними угрупованнями сучасних досягнень науки й техніки; приховування діяльності організованих груп і злочинних організацій корумпованим чиновництвом різних гілок влади; поширення зв'язків організованої злочинної діяльності на міжрегіональному й міжнародному рівнях.

Попри поступове нарощування потенціалу органів досудового розслідування та підвищення ефективності вжитих ними заходів оперативно-розшукової протидії організованій злочинності, на результатах їхньої діяльності позначаються певні стримувальні фактори, зокрема: 1) ліквідація служби боротьби з організованою злочинністю (2015 рік), що призвело до втрати наступності за напрямом оперативної роботи, напрацьованих негласних джерел та іншої важливої інформації щодо протидії організованій злочинності; 2) відсутність практичного досвіду та спеціальних знань у працівників оперативних підрозділів щодо проведення оперативних комбінацій

як ефективного способу виконання оперативно-тактичних завдань у межах оперативного пошуку, оперативно-розшукової профілактики й оперативної розробки; 3) відірваність теоретичних знань, набутих оперативними працівниками, від реальних потреб практики, що зумовлені необхідністю оновлення наукових положень і рекомендацій; 4) низький рівень готовності оперативних працівників до прогностичної діяльності, що обумовлює низку труднощів у прийнятті оптимального та раціонального оперативно-тактичного рішення в ситуаціях тактичного ризику (несприятливих, специфічних, конфліктних); 5) застарілість методичного забезпечення оперативно-розшукової тактики протидії окремим видам (категоріям) злочинів, що вчиняються організованими та злочинними організаціями; 6) недосконалість нормативно-правового забезпечення оперативно-розшукової тактики, що погребує суттєвого законодавчого коригування; 7) низький рівень взаємодії між оперативними підрозділами різних правоохоронних органів, а також з іншими суб'єктами (інституціями) сектору безпеки та громадськістю; 8) значне навантаження на оперативні підрозділи в умовах широкомасштабної збройної агресії внаслідок залучення їхніх працівників до виконання завдань, пов'язаних із захистом національної безпеки й територіальної цілісності держави тощо.

Зазначене обумовлює актуальність обраної теми монографічного дослідження та підтверджує його теоретичне й практичне значення.

Використання С. О. Павленком значної кількості наукових і нормативно-правових джерел сприяло формулюванню науково-теоретичних та практичних висновків, пропозицій, що мають вагомe значення для науки оперативно-розшукової діяльності та її практичної складової. Крім того, усі сформульовані автором висновки та практичні рекомендації мають достатній ступінь наукової новизни й заслуговують на схвалення та підтримку.

С. О. Павленко на належному рівні опрацював окремі історичні аспекти оперативно-розшукової діяльності, що дало

змогу висвітлити генезу формування оперативно-розшукової тактики. Автор з'ясував, що в контексті історичною становлення та розвитку оперативно-розшукової тактики загальні засади її наукових положень було апробовано та закладено загальною тактикою, яку здавна вважають військовим мистецтвом підготовки, організації, ведення бою, визначення шляхів, методів, засобів і форм боротьби, що найбільше відповідають конкретним обставинам і забезпечують стратегічний успіх.

Заслуговує на увагу визначення поняття спеціальної оперативно-розшукової тактики, яку слід розуміти як систему (підсистему) науково-теоретичних положень, і розроблених на їх основі рекомендацій, що містять алгоритми (програми) оперативно-тактичних дій працівників оперативних підрозділів щодо використання наявних сил, засобів, методів оперативно-розшукової діяльності в найбільш ефективний спосіб, з урахуванням особливостей конкретної оперативно-тактичної ситуації.

Учений виокремив суттєві ознаки, що характеризують оперативно-розшукову тактику як складну й динамічну систему: відносна самостійність; діалектична єдність її частин (загальної та спеціальної), спрямованість на подолання протидії; ієрархічність елементів, їх взаємозв'язок і суперечливість; законність; системність; конкретність; локальність; оптимальність використання наявних сил, засобів і методів оперативно-розшукової діяльності.

Аргументовано положення, згідно з яким поняття оперативно-розшукової ситуації є ширшим, аніж поняття оперативно-тактичної ситуації.

Автор наголосив на тому, що зміст терміна «оперативно-тактична ситуація» найбільш вдало відображає ознаки, притаманні елементам оперативно-розшукової тактики (конкретність, просторово-часові межі, локальність, способи вирішення) тощо.

Сформульовано дефініцію оперативно-тактичної ситуації, згідно з якою – це сукупність об'єктивних і суб'єктивних чинників, що впливають на ефективність оперативно-розшукової діяльності (прийняття опти-

мального оперативного-тактичного рішення) у певних просторово-часових межах.

Установлено, що аналіз та оцінка оперативного-тактичної ситуації за ієрархічною послідовністю є першорядним елементом у структурі оперативного-розшукової тактики, так як передує прогностичній діяльності (розробленню та висуненню оперативного-розшукових версій) і впливає на процес прийняття оперативного-тактичного рішення.

З'ясовано найбільш значущі елементи оперативного-тактичної ситуації, що підлягають аналізу й оцінці, а саме: достовірність наявної інформації про осіб, факти чи події, що становлять оперативний інтерес; оперативного-розшукова характеристика (кількісно-якісні показники), з урахуванням особливостей конкретного виду злочину; особистісні якості працівника оперативного підрозділу (моральні, психологічні, професійні тощо), що безпосередньо впливають

на вміння обрати необхідну лінію поведінки в конкретній оперативного-розшуковій ситуації; раціональне (оптимальне) використання наявних сил, засобів, методів і форм оперативного-розшукової діяльності; організаційні, матеріально-технічні можливості й науково-методичне забезпечення.

Загалом, рецензована монографія С.О. Павленка є глибоким теоретико-прикладним дослідженням проблемних питань оперативного-розшукової тактики, якому притаманні наукова новизна, що свідчить про обізнаність автора з теоретичними та практичними аспектами окресленої тематики. У цілому робота відзначається науковою новизною та актуальністю, має практичне значення оперативного-розшукової діяльності. Монографія С.О. Павленка «Основи оперативного-розшукової тактики» буде корисним науковим доробком фахівцям з оперативного-розшукової діяльності.